

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 642

van **ROOSMARIJN BECKERS**

datum: 19 april 2021

aan **BEN WEYTS**

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIJN EN VLAAMSE RAND

Leerkrachten - Onderzoek naar zelfcensuur over 'gevoelige' thema's

Uit een reportage van Terzake uitgezonden op 12 april 2021 op de VRT blijkt dat liefst de helft van de leerkrachten in het middelbaar onderwijs in Frankrijk aan zelfcensuur doet. Bij leerkrachten onder de 30 jaar loopt dat cijfer op tot 68%, zo blijkt uit een enquête. Die zelfcensuur gebeurt uit zelfbehoud zeker na de moord op geschiedenisleraar Samuel Paty door een geradicaliseerde moslim. Zo wordt bijvoorbeeld de gelijkheid tussen man en vrouw een heikel thema dat niet meer in de klas behandeld mag worden.

De situatie in Frankrijk is hoogst onrustwekkend. Het zou van naïviteit getuigen te geloven dat het probleem van zelfcensuur niet bestaat in onze Vlaamse klassen. In Vlaanderen bleek uit de Teacher Tapp-bevragingen van pedagoog Pedro De Bruyckere dat delicate thema's door veel leerkrachten "omzichtiger" (26%) worden behandeld. Een beperkt aantal leerkrachten (1%) geeft zelfs aan gevoelige thema's te laten vallen. De Teacher Tapp geeft uiteraard maar een indicatie. Vanzelfsprekend zullen de resultaten van deze app een onderschatting zijn van de werkelijke problemen, aangezien de problematiek zich niet of nauwelijks zal voordoen bij leerkrachten van het basisonderwijs.

Dat ook Vlaamse leerkrachten zichzelf censureren, blijkt niet enkel uit meldingen die we er zelf over ontvangen, maar ook uit bepaalde getuigenissen in de media. Enkele jaren geleden werd ook in de Vlaamse pers melding gemaakt van leerkrachten in Brussel die aangaven in de klas niet meer te praten over thema's als de kruistochten, de Palestijnse kwestie, Afghanistan en Syrië. Ook discussies over thema's als homoseksualiteit, de gelijkheid van man en vrouw, hoofddoeken of gemengde turnlessen waar meisjes niet aan mogen deelnemen, zouden vermeden worden. Christophe Busch van het Hannah Arendt-Instituut getuigde vorig najaar nog in de media naar aanleiding van de moord op Samuel Paty dat de doorsneeleraar bang is van bepaalde thema's waarbij zelfs wordt gevreesd dat men gefilmd zal worden.

Beleidsmatig blijkt er tot op heden maar weinig aandacht besteed te worden aan de problematiek

Over welke informatie beschikt de minister met betrekking tot zelfcensuur in onze Vlaamse scholen en meer bepaald de concentratiescholen in onze steden? Welke initiatieven nam hij desgevallend reeds of zal hij nog nemen om zich van de situatie te vergewissen, desgevallend via de onderwijsinspectie? Welke initiatieven worden er genomen naar scholen indien blijkt dat het in bepaalde klassen niet mogelijk is om alle thema's op een serene en voor de leerkracht veilige manier ter sprake te brengen? Ziet hij in navolging

van de reportage van Terzake nood aan een meer diepgaand onderzoek, desgevallend gefocust op bepaalde concentratiescholen? Indien niet, waarom niet? Welke maatregelen zal de minister dan wel nemen om er voor te zorgen dat er in onze scholen een klimaat wordt geschapen waarin vrij kan worden lesgegeven zonder dat onze leerkrachten de nood voelen om aan zelfcensuur te doen? Op welke manier worden leerkrachten aangespoord en daarbij ook ondersteund om effectief alle thema's ter sprake te brengen, ook de 'delicate'?

BEN WEYTS

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING EN VLAAMS MINISTER VAN ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIJN EN VLAAMSE RAND

ANTWOORD

op vraag nr. 642 van 19 april 2021
van **ROOSMARIJN BECKERS**

Tijdens de doorlichtingen komt een aantal gevoelige topics structureel aan bod indien ze gerelateerd zijn aan de eindtermen (bijv. seksuele voorlichting, bepaalde historische gebeurtenissen). Mocht zelfcensuur de oorzaak zijn waarom een bepaald thema niet aan bod komt, zou dat uit de gesprekken met het lerarenteam, ouders of leerlingen blijken. Als daardoor een aantal eindtermen niet worden gerealiseerd, gaat de onderwijsinspectie hierover in gesprek met de directeur. Zij vermeldt dan in het doorlichtingsverslag dat het lesaanbod niet beantwoordt aan het leerplan. Scholen hebben de opdracht om een methode te zoeken om deze eindtermen te realiseren die rekening houdt met de context van de school. Maar eindtermen, ook de nieuwe transversale, houden een resultaatsverplichting in. Bij grote tekortkomingen moet de school zich laten begeleiden en op die manier kunnen de knelpunten en eventuele drempels waar leraren op botsen, worden aangepakt.

Ik vertrouw erop dat schoolteams als eerste capteren wanneer sereen lesgeven over gevoelige thema's onder druk komt te staan. Elke school is verantwoordelijk om een eigen professionaliseringsbeleid uit te stippelen dat vertrekt van dergelijke leernoden van haar team en de prioriteiten van de school. Verschillende vormen van professionalisering kunnen schoolteams versterken: zowel het beroep doen op externen als het intern samenwerkend leren via intervisie zijn interessante voorbeelden. De scholen bepalen (eventueel in overleg met externen) zelf hoe zij zich versterken.

Uit TALIS 2018 blijkt wel dat Vlaamse leraren in vergelijking met de internationale vergelijkingslanden Vlaamse leraren bijvoorbeeld significant minder behoefte ervaren aan professionele ontwikkeling in lesgeven in een multiculturele of meertalige setting. Niettemin zetten we er vanuit de overheid op in dat leerkrachten vlot de weg vinden naar verschillende ondersteunende instanties waarop ze laagdrempelig een beroep kunnen doen. Op KlasCement vinden ze niet alleen praktijken die collega's delen, maar de portaalsite maakt ook de organisaties met expertise overzichtelijk die hen kunnen helpen.

Op vlak van omgaan met gevoelige thema's biedt bijvoorbeeld het Bijzonder Comité Herinneringseducatie handreikingen, zoals het online seminarie [Klas op Stelten](#). Leerkrachten die handelingsverlegen zijn om gevoelige thema's te behandelen, kunnen zich laten bijstaan door de onderwijskoepels en het GO! met onder meer hun referentiepersonen radicalisering/polarisering. Dat doel heeft ook het netwerk islamexperten, dat bijvoorbeeld in de nasleep van de moord op Samuel Paty een livestreamsessie organiseerde met de titel 'Mohamed-cartoons in de klas: beledigend of educatief?' waar leerkrachten vragen konden voorleggen aan de sprekers. Deze sessie is te herbekijken op www.netwerkislamexperten.be. Ook thema's als gelijkheid van vrouwen en mannen, gender en LGBTI+ geven soms aanleiding tot polarisatie op scholen, wat recent na de moord op David Polfliet nog bleek. Over hoe leerkrachten deze thema's het best kunnen behandelen zonder de veiligheid van jongeren uit het oog te verliezen, heeft KLIQ informatie en trainingen in zijn aanbod. Klasse bracht de reeks Wij-Zij denken uit, maar didactische pakketten, vorming of procesbegeleiding, ondersteuning op klas- en schoolniveau bieden ook Kleur Bekennen, Plan België, Studio Globo, de Kazerne Dossin, het kenniscentrum Mediawijs...

Onze samenleving evolueert volop, er circuleren immens veel ideeën, burgers roeren zich massaal op sociale media, veel dingen worden ter discussie gesteld... Dat gebeurt bij uitstek door jongeren, die als tieners proberen te navigeren door de complexe wereld en hun kritische zin volop oefenen. Soms kan het begrijpelijkerwijze voor de individuele leerkracht wel eens de discussie teveel zijn, maar scholen hebben de belangrijke verantwoordelijkheid om de leefwereld van al onze leerlingen open te trekken, te werken aan een inclusieve samenleving en discriminatie en geweld te veroordelen. Jongeren verdienen op school een veilige plek om maatschappelijke spanningen te bespreken, uiting te geven aan hun emoties en uitgedaagd worden om het eigen standpunt in vraag te stellen.

Het is belangrijk dat scholen ook het overleg aangaan met ouders en/of CLB, om een duidelijk beeld te krijgen van wat speelt als thema's bij een jongere op weerstand stuiten. We mogen er niet van uitgaan dat ouders zomaar achter elke handeling of uitspraak van hun kind staan. Indien er toch concrete bezorgdheden zijn in het kader van radicalisering, kunnen scholen en leerkrachten een beroep doen op initiatieven die opgesteld staan in het document "[Handvatten voor de preventie, aanpak en omgang met radicalisering binnen onderwijs](#)". Hierin staan contactgegevens, tips en praktische informatie rond brede preventieve acties die ondernomen kunnen worden binnen de school om jongeren weerbaar te maken tegen negatieve en/of extremistische invloeden en een positieve identiteitsontwikkeling te bevorderen.

Ik blijf deze legislatuur verder inzetten op het versterken van de scholen in de uitwerkingen van een sterke brede basiszorg en verhoogde zorg. Dit is een van mijn belangrijke doelstellingen in het kader van het nieuwe decreet leersteun. Een sterke brede basiszorg in de scholen impliceert een positief schoolklimaat waarin leerkrachten niet de noodzaak voelen om aan zelfcensuur te doen. Ook een goed en gericht welzijnsbeleid is belangrijk, ook voor de jobtevredenheid, de betrokkenheid en risico op uitstroom uit beroep, zoals ook studies aantonen. Daarover loopt onder meer onderwijskundig beleids- en praktijkgericht wetenschappelijke onderzoek (OBPWO) dat een instrumentarium wil ontwikkelen.

Tot slot vermeld ik de 'Pilotprojecten ter versterking van de lerarenopleidingen, in nauwe relatie met actoren die instaan voor het verdere professionele continuüm van de leraar'. Met deze subsidieoproep wil de Vlaamse Regering in het kader van het relanceplan 'Vlaamse veerkracht' de lerarenopleidingen in Vlaanderen de ruimte en middelen geven om innovatieve projecten op te zetten in samenwerking met actoren die instaan voor het verdere professionele continuüm. De projecten kunnen uitgewerkt worden binnen 3 thema's, waaronder diversiteit.